

Література

1. Вигівська Л. Прокурорський нагляд за додержанням законів при розслідуванні злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів / Л. Вигівська // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2012. - № 3. - С. 109-114. - [Електронний ресурс]: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnaru_2012_3_23.pdf.

2. Діяльність прокурора з протидії правопорушенням законодавства у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: наук.-практ. посіб. / В.І. Ніндіпова, Р.В. Романчук, Я.А. Соколова, О.В. Єні; за заг.ред. В.А. Занфірова. - К.: Національна академія прокуратури України; Істина, 2012. - 246 с.

3. Доброрез І. Прокурорський нагляд за додержанням законодавства, що регулює обіг наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів / І. Доброрез // Прокуратура. Людина. Держава: Загальнодержавне фахове юридичне видання. - 12/2004. - № 12. - С. 44-46.

4. Дяченко В.І. Проблеми підвищення ефективності прокурорського нагляду за додержанням законодавства України, що регулює обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів / В.І. Дяченко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин; [редкол.: Л.В. Губерський та ін.]. - К., 2009. - Вип. 84, ч. 2. - С. 161-168.

5. Занфіро В. Протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прокурорського нагляду з цих питань / В. Занфіро // Вісник прокуратури. - 2010. - № 8. - С. 3-35.

6. Зубрицький М.І. Здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів при розслідуванні злочинів проти життя особи: Дисертація канд. юрид. наук: 12.00.10, Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України / Зубрицький Микола Іванович. - К., 2013. - 190 с.

7. Інформаційний лист про позитивний досвід роботи з організації розкриття і здійснення процесуального керівництва розслідуванням низки тяжких злочинів у сфері обігу наркотичних, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів / Прокуратура Херсонської області, 2013 // Офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України. - [Електронний ресурс]: www.gp.gov.ua.

8. Копетюк М.І. Особливості прокурорського нагляду при розслідуванні кримінальних справ про злочини неповнолітніх: Дис... канд. наук: 12.00.10 / Копетюк Микола Іванович. - Х., 2008. - 208 с.

9. Кучинська О.П. Роль принципів кримінального провадження в механізмі забезпечення прав його учасників: Дисертація... д-ра юрид. наук: 12.00.09, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка / Оксана Петрівна Кучинська. - К., 2013. - 370 с.

10. Методичні рекомендації щодо особливостей

прокурорського нагляду у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів / [Л.В. Вигівська, Ю.Г. Севрук, Т.А. Бігун]. - К.: Генеральна прокуратура України; Національна академія прокуратури України, 2013. - 51 с.

11. Мірошниченко С.С. Головні напрямки діяльності органів прокуратури України з попередження організованої злочинності: дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого / Мірошниченко Сергій Сергійович. - Х., 2007. - 221 с.

12. Никифорчук Д.Й. Теоретичні та організаційно-тактичні засади протидії незаконному обігу наркотичних засобів оперативними підрозділами міліції України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Д.Й. Никифорчук. - Київ, 2010. - 36 с.

13. Одерій О.В. Розслідування злочинів щодо незаконного обігу наркотичних засобів: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Університет внутрішніх справ / Одерій Олексій Володимирович. - Х., 1997. - 256 с.

14. Одерій О.В. Розслідування злочинів щодо незаконного обігу наркотичних засобів: проблемні питання та шляхи їх розв'язання / О.В. Одерій // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. - 2011. - № 3. - С. 160-165.

15. Полях А.М. Криміналістична характеристика та основи розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: Автореф. дис... канд. наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза / Полях Анатолій Михайлович. - Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. - Х., 2009. - 21 с.

16. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням: навчально-методичний комплекс (для магістрантів денної форми навчання) / уклад.: М.С. Туркот, І.В. Вернидубов, А.М. Орлеан, О.В. Єні, Г.В. Попов, Л.А. Хрусліва, В.Ф. Гаєвий, В.В. Севрюков, Н.О. Сиротіна, В.В. Козій, Н.М. Ленчевська, Л.Б. Коваленко, Н.Є. Міняйло, Н.В. Лісова. - К.: Видавничий центр Національної академії прокуратури України, 2014. - 86 с.

17. Суходубов Д.В. Координаційна діяльність прокуратури щодо боротьби зі злочинністю: Дисертація канд. юрид. наук: 12.00.10, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" / Суходубов Дмитро Володимирович. - Х., 2012. - 200 с.

*Пануша І.О.,
здобувач кафедри
кримінального процесу ОДУВС
Надійшла до редакції: 12.09.2014*

УДК 351.75 : 355.535 (351.74)

УДОСКОНАЛЕННЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПРАЦІВНИКАМИ ОВС В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Вайда Т. С.

Кузнецов О. І.

В роботі проаналізовано сучасні соціально-політичні фактори та організаційні передумови, які призвели
© Т.С. Вайда, О.І. Кузнецов, 2014

до актуалізації питань необхідності захисту територіальної цілісності України. Розглянуто особливості

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**

норм вітчизняного законодавства щодо проведення антитерористичної операції. Уточнено можливості нарядів для несення служби з охорони громадського порядку працівниками органів внутрішніх справ, критично оцінено тактичні недоліки використання деяких їх видів в умовах ведення бойових дій.

Розкрито цілі та завдання блокпосту як сучасного виду наряду для несення служби з охорони громадського порядку працівниками ОВС під час проведення антитерористичної операції. Проаналізовано вимоги, які ставляться до облаштування блокпостів та організації служби правоохоронцями в складі відповідних нарядів. Здійснено конкретизацію основних завдань, що ставляться перед особовим складом підрозділу міліції під час виконання ним визначених обов'язків під час несення служби на блокпосту в зоні проведення АТО.

Зроблено обґрунтовані висновки про доцільність застосування блокпостів як сприятливої умови для ефективного вирішення підрозділами міліції України службово-бойових задач по забезпеченню громадського порядку в конкретній місцевості під час ведення бойових дій у зоні проведення АТО. Акцентовано увагу на необхідність підготовки правоохоронців з питань призначення, вимог щодо облаштування блокпостів, конкретизації виконуваних ними завдань, які дають змогу працівникам ОВС усвідомлено підійти до організації особистої безпеки та підвищення ефективності несення служби.

Ключові слова: охорона громадського порядку, правоохоронці, наряд з несення служби, блокпосту та вимоги до їх облаштування, антитерористична операція.

В работе проанализированы современные социально-политические факторы и организационные предпосылки, которые привели к актуализации вопросов необходимости защиты территориальной целостности Украины. Рассмотрены особенности норм отечественного законодательства относительно проведения антитеррористической операции. Уточнены возможности нарядов для несения службы по охране общественного порядка работниками органов внутренних дел, критически оценены тактические недостатки использования отдельных их видов в условиях ведения боевых действий.

Раскрыты цели и задачи блокпоста как современного вида наряда для несения службы по охране общественного порядка работниками ОВД во время проведения антитеррористической операции. Проанализированы требования к обустройству блокпостов и организации службы правоохранителями в составе соответствующих нарядов. Осуществлена конкретизация основных заданий, которые ставятся перед личным составом подразделения милиции во время выполнения ими определенных обязанностей во время несения службы на блокпосту в зоне проведения АТО.

Сделаны обоснованные выводы о целесообразности применения блокпостов как благоприятного условия для эффективного решения подразделениями милиции Украины служебно-боевых задач по обеспечению общественного порядка в конкретной местности во время ведения боевых действий в зоне проведения АТО. Акцентировано внимание на необходимости подготовки правоохранителей по вопросам назначения, требованний относительно обустройства блокпостов,

конкретизации выполняемых ими заданий, которые дают возможность работникам ОВД осознанно подойти к организации личной безопасности и повышению эффективности несения службы.

Ключевые слова: охрана общественного порядка, правоохранители, наряд по несению службы, блокпосты и требования к их обустройству, антитеррористическая операция.

Modern socio-political factors and organizational pre-conditions which led to actualization of questions of necessity of defence of Ukraine's territorial integrity are analysed in the article. The features of norms of home legislation concerning realization of anti-terror operation are considered. Possibilities of duty details for execution of service on enforcement of public order by the workers of organs of internal affairs are specified, the tactical lacks of the use of some of their kinds in the conditions of battle actions are critically appraised.

Aims and tasks of blockhouse as a modern kind of duty detail for execution of service on enforcement of public order by the workers of OIA during realization of anti-terror operation are exposed. Requirements on arrangement of blockhouses and organization of service by militiamen in complement of the proper duty details are analysed. The specification of basic tasks which are raised before the personal staff of subdivision of militia during implementation of certain duties during execution of service on to the blockhouse in the area of realization of CTO is carried out.

Reasonable conclusions about expedience of application of blockhouses as favourable condition for an effective decision by subdivisions of militia of Ukraine of official-battle tasks on providing of public order in certain territory during the conduct of battle actions in the area of realization of CTO are done.

Attention is accented on the necessity of preparation of militiamen on questions of setting, requirements in arrangement of blockhouses, specification of discharged tasks, which enables to the workers of OIA deliberately realize the organization of the personal safety and increase the efficiency of service execution.

Keywords: public order enforcement, militiamen, duty detail for execution of service, blockhouses and requirements to their arrangement, counter-terrorism operation.

У сучасних умовах в українському суспільстві досить гостро актуалізуються питання захисту територіальної цілісності держави та проблеми забезпечення належного правопорядку в окремих регіонах України, що є наслідком здійсненого фактичного зовнішнього втручання й організації масових безпорядків на приграничних територіях нашої країни.

Невідповідність унаслідок багаторічних необґрунтованих скорочень чисельності особового складу військових і воєнізованих формувань держави реально існуючій зовнішній загрозі, відсутність на початковому етапі антитерористичної операції (далі - АТО) сучасних засобів для ведення боротьби з противником (засобів індивідуального захисту, приладів ведення розвідки, броньованих транспортних засобів тощо), розгортання терористичними організаціями ДНР та ЛНР широкомасштабних реальних бойових дій, деморалізація міліціонерів з підрозділів ОВС на захоплених територіях унаслідок неможливості виконання своїх прямих обов'язків у складних умовах гібридної війни та інші

фактори вимагають оперативного пошуку керівництвом Міністерства внутрішніх справ України (далі - МВС), Збройних Сил України (далі - ЗСУ) та іншими військовими формуваннями (командирами добровольчих батальйонів) адекватних реальних форм і методів протидії, які часто виходять за межі передбачених законодавством встановлених видів несення служби працівниками міліції [1; 2]. При цьому варто пам'ятати, що найвищою цінністю є людське життя. За інформацією Міністра МВС України А. Авакова, станом на 02.10.2014 року під час виконання обов'язків з охорони громадського порядку при проведенні АТО загинуло 68 працівників ОВС і 66 військовослужбовців Національної гвардії України, зникли безвісти - відповідно 31 та 59 осіб указаних військових формувань, стали полоненими 5 та 155 осіб відповідно, поранені - відповідно 273 та 355 осіб [3].

Відповідно до Закону України "Про боротьбу з тероризмом" (стаття 10) антитерористична операція проводиться лише за наявності реальної загрози життю й безпеці громадян, інтересам суспільства або держави в разі, якщо усунення цієї загрози іншими способами є неможливим. Суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, є: 1) Служба безпеки України (СБУ), яка є головним органом у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю; 2) Міністерство внутрішніх справ України (МВС); 3) Міністерство оборони України (МОУ); 4) центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування й реалізують державну політику у сфері цивільного захисту; 5) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону; 6) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань; 7) Управління державної охорони України (УДО) [4].

При проведенні антитерористичної операції використовуються сили й засоби (особовий склад, спеціалісти, зброя, спеціальні й транспортні засоби, засоби зв'язку, інші матеріально-технічні засоби тощо) суб'єктів боротьби з тероризмом, а також підприємств, установ, організацій, які залучаються до участі в антитерористичній операції, у порядку, визначеному згідно з Положенням, викладеним у частині 2 статті 12 зазначеного Закону [4].

У сучасних умовах органами влади та силовими структурами України постійно удосконалюються заходи (організаційні, тактичні, матеріально-технічні тощо) у частині адекватної протидії сепаратистським рухам на сході та півдні країни, в яких (заходах - уточнено) безпосередню участь беруть не тільки військовослужбовці Збройних Сил України, а й працівники МВС України (ГУ МВС та УМВС в областях, ВНЗ МВС України, підрозділів ДАІ, Національної гвардії України) та інших військових чи воєнізованих формувань держави. Зокрема, протягом останнього часу законодавством України як крайній захід (статті 12 та 15 Закону України "Про міліцію" в редакції від 12.08.2014 року) передбачено право на застосування працівниками міліції без попередження фізичної сили, спеціальних засобів і зброї, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю громадян чи працівників міліції, а також у районі проведення антитерористичної операції [1].

МВС України здійснює боротьбу з тероризмом шляхом запобігання, виявлення та припинення злочинів, вчинених з терористичною метою, розслідування яких

віднесене законодавством України до компетенції органів внутрішніх справ; надає Антитерористичному центру при Службі безпеки України необхідні сили й засоби; забезпечує їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій.

Згідно зі Статутом патрульно-постової служби міліції України для несення патрульно-постової служби використовуються такі види нарядів, як: 1) патрулі (рухомий наряд у складі одного або декількох працівників міліції, який виконує покладені на нього обов'язки на маршруті патрулювання); 2) пересувні міліцейські групи (комбінований за складом і оснащений спеціальними технічними засобами наряд міліції на автомобілі, який несе патрульну службу на закріпленому секторі й призначений для вжиття невідкладних заходів по попередженню порушень громадського порядку, здійснення оперативно-розшукових заходів по розкриттю злочинів по свіжих слідах); 3) патрульні групи (наряд у складі двох або більше патрулів під єдиним керівництвом); 4) спеціалізовані патрульні групи (спеціальний вид наряду, призначений для боротьби з найпоширенішими правопорушеннями на вулицях та в інших громадських місцях); 5) пости охорони порядку (місце або ділянка місцевості, де працівники міліції (постові) виконують покладені на них обов'язки); 6) пости охорони об'єктів (місце або ділянка, де працівники Державної служби охорони при МВС України здійснюють на договірних засадах охорону об'єктів та іншого майна державної, колективної та приватної власності, майна іноземних громадян, міжнародних організацій, іноземних юридичних осіб, а також громадян); 7) пости регулювання дорожнього руху (ділянка території, на якій організується несення дорожньо-патрульної служби у зв'язку з необхідністю регулювання дорожнього руху, установа безперервного контролю за рухом транспортних засобів іноземних власників, вжиття оперативно-розшукових заходів, забезпечення безперешкодного проїзду автомобілів особистого призначення); 8) патрулі для нагляду за дорожнім рухом (наряд у складі одного або кількох працівників Державної автомобільної інспекції, який здійснює контроль за дорожнім рухом і виконанням громадянами правил дорожнього руху шляхом патрулювання на автомобілях, мотоциклах, вертольотах або пішим патрулюванням); 9) контрольні-пропускні пункти (наряд міліції, який несе службу щодо забезпечення пропускового режиму або обмеження руху транспорту і пішоходів у конкретному районі (місцевості) при проведенні масових заходів, виникненні стихійного лиха, епідемій та в інших випадках) та 10) заслони (наряд у складі групи (підрозділу) працівників міліції, який виконує завдання блокування певної ділянки місцевості або перекриття окремих напрямків) [2, 8].

Разом з тим, застосування озброєним противником броньованої техніки на окремих локальних напрямках, проведення з віддаленої території обстрілів з крупнокаліберного озброєння місць дислокації українських військовослужбовців та застосування снайперської зброї фактично роблять малоефективними або взагалі неможливим використання зазначених видів несення патрульно-постової служби в частині забезпечення працівниками ОВС громадського порядку в умовах масових безпорядків і ведення бойових дій (відсутність укріплених об'єктів на віддалених від населених пунктів місцевостях, отже, потребує використання підручних засобів (мішків з піском,

бетонних блоків, дерев тощо) для облаштування захисту особового складу й забезпечення його життєдіяльності).

Застосування військових підходів до забезпечення охорони громадського порядку в умовах проведення антитерористичної операції (гібридної війни) є малопродатними, оскільки: 1) єдиним засобом досягнення перемоги частинами й підрозділами в збройній сутичці з противником є бій; 2) оборона здійснюється навмисно або вимушено з головною метою – відбити наступ противника, завдати йому втрат і створити умови для переходу своїх військ у наступ; 3) військовослужбовці ЗСУ при облаштуванні опорних взводних чи ротних пунктів використовують особливості характеру місцевості (пагорби, улоговини, дерева й т.д.) у віддаленості від населених пунктів, транспортних сполучень і стратегічних об'єктів, застосовують для захисту особового складу різні тимчасові загородження та перешкоди (траншеї, ходи сполучення, встановлюють міно-вибухові загородження тощо), тобто використовують принцип маскуванню й маневрування [5]. Навпаки, охорона громадського порядку передбачає присутність представників влади (міліції), їх відкритість для населення й активну участь правоохоронців у безпосередньому врегулюванні виниклих проблем, які стосуються захисту громадян (перевірка документів, огляд транспортних засобів, охорона коридорів для залишення непридатної для життя території тощо).

Тому, як показує практика проведення антитерористичної операції та вжиті профілактичні заходи в інших суміжних з Донецькою та Луганською областями регіонах України, для виконання поставлених завдань все більш масовим явищем стає застосування блокпостів, які більшою мірою забезпечують не тільки збереження життя і здоров'я військовослужбовців Національної гвардії України (ЗСУ) і працівників міліції, а й сприяють ефективному виконанню поставлених керівництвом країни стратегічних завдань у зоні проведення АТО.

Метою дослідження є розкриття потенційних можливостей блокпостів (блокування окремих територій від нападів сепаратистів та їх стримування від подальшого просування, створення коридорів для біженців, забезпечення громадського порядку тощо) як виду несення служби працівників ОВС в умовах проведення антитерористичної операції.

Питання охорони та забезпечення громадського порядку були предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених, які розглядали різні аспекти цієї проблеми в нормальних умовах життєдіяльності українського суспільства або в екстремальних умовах, що обумовлені природним чи техногенним характером їх походження. Зокрема, адміністративно-правовий захист міліцією прав громадян у сфері громадського порядку вивчав О.І. Ульянов; адміністративно-правові відносини у сфері охорони громадського порядку розглядав М.В. Лошицький; адміністративно-юрисдикційна діяльність ОВС була предметом дисертаційного дослідження С.М. Гусарова; громадський порядок як об'єкт кримінально-правової охорони аналізував І.М. Копотун; організацію охорони громадського порядку в санаторно-курортних та інших зонах відпочинку громадян розглядував В.А. Грабельников; охорону громадського порядку ОВС України (адміністративно-правове регулювання) досліджував В.М. Цикалевич; форми і методи

діяльності міліції громадської безпеки в сучасних умовах були предметом дослідження В.Ю. Кривенди; управління ОВС в особливих умовах, викликаних аномальними явищами техногенного й природного характеру, (організаційно-правові питання) досліджував С.О. Кузніченко та ін.

При дослідженні піднятої проблеми нами опрацьовано посібники та публікації науковців і фахівців-практиків у галузі тактико-спеціальної підготовки, зокрема: А.І. Черкашина та Я.Г. Бондаренка щодо комплексного підходу в організації підготовки й несення працівниками міліції патрульної служби, О.І. Савченка, О.В. Негодченка, М.В. Корнієнка, Ю.В. Дубка, Д.Г. Заброди, Р.М. Опацького, С.Б. Боровинського, Ю.Б. Оболенського, О.С. Юніна щодо тактики діяльності міліції громадської безпеки та ін.

Разом з тим, питання охорони громадського порядку за участі працівників міліції в умовах проведення антитерористичної операції взагалі не розглядалися (публікації відсутні у відкритому доступі) або є напрацюваннями навчальних закладів чи практичних спеціалізованих органів і підрозділів військових (воєнізованих) формувань та окремих вчених, які мають допуск до режиму таємності (для службового користування, таємно). Ураховуючи нові для України умови соціально-політичної ситуації, які склалися протягом останнього часу в південно-східних регіонах держави, сучасні дослідження щодо впливу небезпечних факторів на працівників міліції та удосконалення тактики дій під час охорони ними громадського порядку при проведенні антитерористичної операції (фактично при веденні бойових дій) у нашій країні тільки починають проводитись.

За результатами аналізу діяльності сил правопорядку в східних і південних регіонах України, використовуючи доступні певні напрацювання науковців НАВС МВС України [5] та Інтернет-ресурсів, розглянемо основні вимоги, які ставляться до облаштування та функціонального призначення блокпостів як дієвого засобу забезпечення належного рівня громадської безпеки в умовах протидії правоохоронців незаконним озброєним формуванням в умовах проведення антитерористичної операції в сучасних умовах.

Блокпост - військовий (воєнізований) наряд, як правило, у складі посиленого взводу, який призначений для: 1) несення служби на розгалуженнях важливих доріг, в'їздах (виїздах) до міст і населених пунктів або інших стратегічно важливих об'єктів (залізничних станцій, аеропортів, мостів, водосховищ, електростанцій тощо); блокування дороги й припинення або обмеження руху відповідно до визначеного порядку; 2) здійснення в зоні відповідальності контролю за рухом транспорту та людей, перевірки й огляду їх майна, а головне - зовнішньої ізоляції району дій незаконних збройних формувань (далі - НЗФ), своєчасного визначення їх місцезнаходження; 3) виявлення вільного пересування екстремістів (терористів), осіб, оголошених у розшук, шляхів можливого виходу бойовиків з районів їх зосередження, подальшої ізоляції й позбавленні доступу до джерел постачання; 4) запобігання контрабандному перевезенню та заборони притоку поповнення, постачання боєприпасів, зброї, вибухових речовин і недопущення прориву військового чи несанкціонованого гуманітарного конвою противника через блокпост; 5) звітування про всю діяльність за командою [6, 9-10].

Виходячи з мети та цілювого призначення конкретного

блокпост, на нього покладаються наступні завдання: 1) огляд і перевірка людей, транспорту та вантажів, що перетинають зону роз'єднання; 2) запобігання проникнення порушників і незаконної доставки зброї, боєприпасів, вибухових речовин; 3) блокування руху транспорту та людей (часткового чи повного); 4) затримання громадян і транспортних засобів, що порушують встановлений режим провдження; 5) спостереження за місцевістю.

Блокпост переважно облаштовується за кутами будівель, на поворотах доріг, за схилами пагорбів, використовуючи елемент несподіванки (маскування). Місце несення служби обладнується за правилами підготовки взводного опорного пункту до кругової оборони з використанням табельного й допоміжного інженерного майна (мішки з піском, залізобетонні чи дерев'яні захисні конструкції різного типу), забезпечується відповідною документацією, засобами зв'язку та електропостачання, місцем для перевірки документів, огляду транспортних засобів, стоянкою для затриманого транспорту. Способи виконання завдань на них переважно спрямовані на забезпечення стабілізаційних дій у зоні конфлікту, особливо при проведенні протидиверсійних (антитерористичних) операцій [6, 9-10].

Місцевість навколо блокпосту повинна знаходитись під постійним безперервним контролем: для цього необхідні спостерігачі з приладами спостереження, також і нічного бачення, та безпілотники. У нічних умовах необхідно суворо дотримуватись світломаскування, правильно організувати освітлення місцевості без визначення своїх позицій.

При організації відпочинку особового складу наряду блокпост виходять з розрахунку, що третина його відпочиває, решта - несе службу. З отриманням даних про висунення противника підсилюється спостереження, весь особовий склад готується до бою, надається доповідь старшому командирі, оповідаються сусідні блокпости. Завданням підрозділу, що створює рубіж військового загородження, є недопущення несанкціонованого руху поза межами дозволених маршрутів, організація патрулювання на маршрутах органами ДАІ МВС України, військової служби правопорядку (ВСП) ЗСУ.

Рубіж військового загородження призначається, як правило, уздовж основних комунікацій, на важливих водних рубежах з метою недопущення проникнення незаконних збройних формувань (антидержавних озброєних формувань), диверсійно-розвідувальних груп (далі – ДРГ) чи інших злочинних елементів у визначені смуги (райони) і прикриття якомога більше важливих об'єктів шляхом виставлення на ньому засідок, постів спостереження, секретів та організації патрулювання, а також утримання резерву для негайного реагування при виявленні НЗФ і ДРГ.

Блокпости прикриваються, як правило, мінно-вибуховими загородженнями в керованому варіанті, сигнальними мінами, на які складаються формуляри в чотирьох примірниках. Для ускладнення підходу противника використовуються матеріали: консервні банки, шифер, покрівельне залізо, хмиз та інші предмети (також собаки), що створюють гуркіт (шум).

Отже, в умовах надзвичайних ситуацій соціального характеру обладнані блокпости можливими силами й засобами створюють мінімальні сприятливі умови для захисту місцевого населення від неконтрольованого поглиблення кризи внаслідок протиправної діяльності бойовиків (сепаратистів) - запобігання вбивств мирних громадян, пограбування та мародерства житла чи інших об'єктів господарювання, захист і збереження стратегічних об'єктів від руйнувань тощо.

Блокпост як воєнізований наряд правоохоронців у зоні проведення АТО забезпечує виконання завдань

багатоцільового призначення: 1) здійснює охорону під'їздів до стратегічно важливих населених пунктів і об'єктів народного господарства; 2) контролює рух транспорту та людей, проводить перевірки й огляд їх майна, а головне - утримує кордони зовнішньої ізоляції району, де діють незаконні збройні формування (далі – НЗФ); 3) сприяє виявленню вільного пересування екстремістів (терористів), осіб, оголошених у розшук; 4) запобігає контрабандному перевезенню зброї та боєприпасів; 5) оперативно інформує про отримані дані командування АТО.

Проведений нами аналіз вимог до облаштування блокпостів і конкретизація основних завдань, які ставляться перед особовим складом правоохоронців під час виконання ними визначених обов'язків у зоні проведення антитерористичної операції під час несення ними служби в складі відповідних нарядів, дає змогу працівникам ОВС усвідомлено підійти до особистої підготовки (психологічної, матеріально-технічної, вогневої, тактичної, топографічної тощо) перед відправленням у зону ведення бойових дій, що загалом виступає сприятливою умовою ефективного вирішення міліцією України службово-бойових задач по забезпеченню громадського порядку в конкретній місцевості згідно з законодавством держави.

Література

1. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 року № 565-XII (із змінами та доповненнями станом на 12.08.2014). - [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=565-12>.
2. Статут патрульно-постової служби міліції України: затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 1994 року № 404 (станом на 27.08.2010). - Київ: Друкарня МВС України, 1995. - 228 с.
3. А. Аваков назвав точну кількість загиблих в АТО службовців МВС та Нацгвардії. - [Електронний ресурс]: http://espreso.tv/news/2014/10/02/avakov_nazvav_tochnu_kilkist_zahyblykh_v_ato_sluzhbovciv_mvs_ta_nachvardiyi.
4. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV (із змінами та доповненнями станом на 12.08.2014). - [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-15/page1-2>.
5. Бойовий Статут Сухопутних військ. Частина II. Батальйон, рота: Введений у дію наказом Міністра оборони України від 2 вересня 1994 р. - Київ: ВАРТА, 1998. - 232 с.
6. Методичні рекомендації щодо дій під час несення служби на блокпостах в умовах наступу і оборони, затримання озброєних злочинців. - Київ: НАВС, 2014. - 101 с.

*Вайда Т.С.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри тактико-спеціальної
підготовки
факультету з підготовки фахівців для підрозділів
міліції громадської безпеки
та кримінальної міліції у справах дітей
Харківського національного університету
внутрішніх справ*

*Кузнецов О.І.,
старший викладач кафедри спеціальної
та фізичної підготовки
ОДУВС
Надійшла до редакції: 01.09.2014*